

Otázka: Právní systém a právní norma

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): klara.posp

Právní systém

- obsahové uspořádání právních předpisů.
- podle toho, o čem předpis pojednává, se zařazuje do příslušného právního odvětví.

Formální prameny práva:

- všechny formy v nichž právní normy vstupují do právního řádu. (zákony, vládní nařízení, vyhlášky apod.)
- každé právní odvětví v systému práva je souborem obsahově příbuzných zákonů vládních nařízení a vyhlášek

Materiální prameny:

- společenské proměn, problémy a potřeby vyžadující právní úpravu

Přehled a charakteristika nejdůležitějších právních odvětví:

1) Ústavní právo jsou ústavní normy o uspořádání a řízení státu, o nejvyšších orgánech státní

moci a správy.

2) Správní právo upravuje organizaci a činnost státního administrativního aparátu.

3) Občanské právo zahrnuje právní normy o majetkových záležitostech fyzických a právnických osob.

4) Obchodní právo jsou speciální normy o podnikatelských majetkových vztazích.

5) Pracovní právo je souhrn právních norem o pracovních vztazích a o vztazích, které s výkonem práce souvisejí.

6) Rodinné právo upravuje vztahy mezi manžely, mezi rodiči a dětmi a vztahy při náhradní výchově dětí.

7) Trestní právo vymezuje, která jednání jsou trestné činy a jaké tresty se za ně ukládají.

8) Finanční právo upravuje peněžní záležitosti.

9) Soudní právo zahrnuje procesní právo ústavní občanské, trestní a správní.

10) Veřejné právo upravuje takové vztahy, ve kterých stát a jeho orgány vystupují jako nadřízení nositelé moci vůči podřízeným osobám, jimž jsou uloženy povinnosti. Do oblasti veřejného práva patří: právo trestní a správní.

11) Soukromé právo upravuje společenské vztahy na základě rovnosti účastníků, i když účastníkem takového vztahu je stát. Patří sem např: právo občanské, obchodní a rodinné.

Právní norma

- obecně závazné pravidlo chování, které má státem stanovenou formu a které je vynutitelné státním donucením.

Znaky právní normy:

- Normativnost - upravuje to co má být, ne to co je.
- Právní závaznost - právní normy jsou závazné
- Obecnost - právní norma neřeší jen konkrétní jednotlivý případ, ale neurčitý počet případů
- Vynutitelnost státního donucení - stát stanoví za porušení právních norem právní normy.
- Státem uznaná zvláštní forma

Struktura právní normy:

- Vlastní pravidlo chování (základ právní normy)

způsob chování:

- možný + dovolený
- oprávněný

- zakázaný
- přikázaný

- Podmínky za níž má pravidlo chování nastat
- Je-li A - má být B
- jsou-li splněny nějaké podmínky, tak potom má být nějaké pravidlo

- Sankce pro porušitele
- sankce obsahují jen ty právní normy, které stanoví nějakou povinnost

Druhy právních norem:

1) Podle způsobu vymezení pravidla chování můžeme právní normy rozdělit:

1. a) příkazující
2. b) zakazující
3. c) opravňující

2) Podle stupně závaznosti

1. a) Kogentní - právo je závazné a neměnitelné
2. b) Dispozitivní - mohou, ale nemusí použít subjekty práva

Základní pojmy

Právo

- soubor obecně závazných pravidel, která nazýváme právními normami

- Objektivní právo = souhrn právních norem
- Oprávnění = souhrn možností chovat se normou vymezeným způsobem

Vznik práva

- právo vzniká z nepsaných pravidel = zvykové (obyčejové) právo
- právo vzniká v rodové společnosti před vznikem prvních států
- pozitivní právo - je platné právo (platí nyní)
- přirozené právo - je právo dané od přírody, od Boha, platilo vždy

Právní normy

- pravidla lidského chování

Mají tři základní znaky:

- určitá forma (zákon, ústava, obyčej)
- forma uznávána státní mocí (státní moc je schválí a musí se dodržovat)
- jejich dodržování se může státní mocí vynutit (policie, soud)

Sankce

- sankce za neplnění právní normy je újma, kterou musí snášet osoba, která právní normu porušila
- sankce může spočívat v povinnosti nahradit způsobenou škodu, platit úroky z prodlení atd.
- sankce jsou buď preventivní nebo represivní

Stát

- organizační jednotka lidské společnosti
- politická organizace vládnoucí třídy

Znaky státu:

- určité území
- správní orgány
- řídicí orgány (prezident, parlament)
- ozbrojená moc (policie)
- občané

Morálka

- je soubor mravních norem
- nedostatek mravních norem nemůžeme nahradit normami právními